

Vragen aan OCW

N.a.v. Kamerbrief 20 mei 2026

Is er aandacht voor de vraag in hoeverre er in het heden mensenrechten geschonden worden? Zo ja, hoe zien het toezicht, de handhaving en de sanctionering eruit?

De staatssecretaris merkt op (p.6) dat het beleidskader een uitwerking is van het in 1989 ondertekende IVRK waarin de huidige beleidskoers reeds is uitgewerkt onder Artikel 23.

Wanneer het de 'ambitie' is een in 1989 vastgelegd Kinderecht in 2035 te hebben gerealiseerd – nagenoeg een halve eeuw later – past het label ambitie dan wel? Zo ja, naar welke daartoe strekkende maatstaf?

Sharon Stellaard

Vragen aan OCW

N.a.v. Kamerbrief 20 mei 2026

Zou de aanpak profijt kunnen hebben van een nadruk op de naleving van mensenrechtenverdragen in tegenstelling tot de huidige focus op zorg en hulpverlening?

Zo nee, hoe verhoudt zich dit tot de kerndoelen inzake het Burgerschapsonderwijs in het funderend Onderwijs?

Scholen zijn sinds 2021 verplicht kinderen kennis bij te brengen van, en eerbied te hebben voor de Grondwet en internationale mensenrechten. Zou een lesaanpak naar het oordeel van de staatssecretaris van kwaliteit getuigen als kinderen vernemen dat er sprake is van ambitie als er 46 jaar na de ondertekening sprake is van de praktijk waar dat recht op ziet?

Sharon Stellaard

Referenties

Kamerbrief Staatssecretaris Tielen 20 mei 2026 met referentie: 63879992

Memorie van Toelichting bij Wetsvoorstel aanscherping
burgerschapsopdracht onderwijs (Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020,
35 352, nr. 3).

Website Tweede Kamer der Staten Generaal:
[https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?
id=2019Z23710&dossier=35352](https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2019Z23710&dossier=35352)

Burgerschapsopdracht onderwijs

Home > Kamerstukken > Wetsvoorstellen

Delen

Wetsvoorstel

Wetsvoorstel aanscherping burgerschapsopdracht onderwijs

Deze wijziging van de wetsbepalingen over burgerschapsonderwijs in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs zorgt ervoor dat burgerschapsonderwijs 'meer verplichtend' wordt. Dat betekent dat de wettelijke regels voorschrijven dat het onderwijs het burgerschap bevordert en waar het burgerschapsonderwijs over moet gaan.

Het wetsvoorstel roept ook een zorgplicht voor scholen in het leven. Scholen moeten ervoor zorgen dat de leraren handelen in overeenstemming met democratisch-rechtsstatelijke waarden. Zij moeten er verder voor zorgen dat leerlingen op school kunnen oefenen met de omgang met deze waarden.

28 nov 2019

35352

Vaste commissie voor
Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Indiener

A. Slob, minister voor Basis-
en Voortgezet Onderwijs en
Media

Download wetsvoorstel

Algemeen

1. Inleiding

Scholen in het funderend onderwijs brengen kennis en vaardigheden over die leerlingen nodig hebben voor het vervolgonderwijs en deelname aan de arbeidsmarkt. Minstens zo belangrijk is de maatschappelijke toerusting van jongeren. Daaronder valt ook het vormen van leerlingen van nieuwsgierige kleuters tot betrokken burgers die in staat zijn om op een volwaardige en verantwoordelijke manier deel te nemen aan de samenleving en een eigen positie in te nemen in die samenleving. Burgerschapsvorming is een kerntaak van iedere school.

De school is een plek waar kinderen taal en rekenen leren. Die kennis en vaardigheden zijn een leven lang belangrijk, waar je ook woont. We leiden kinderen op voor het vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt, maar ook voor het leven in onze samenleving. Om op een constructieve en vreedzame manier samen te kunnen leven, is het nodig dat we de spelregels van de samenleving kennen en delen. We leven in een land waar iedereen veel vrijheid toekomt, waar ruimte is voor verschillen en waar minderheden worden beschermd. **De niet-onderhandelbare basiswaarden van onze democratische rechtsstaat, de rechten en vrijheden uit de Grondwet en mensenrechtenverdragen, vormen ankerpunten van onze samenleving.** Respect voor en kennis van dat fundament zijn essentieel – temeer nu sociale verbanden niet langer vanzelfsprekend zijn, de individualisering toeneemt en de bevolkingssamenstelling meer divers wordt als gevolg van migratie.

Kinderen worden niet geboren met een «democratisch gen» en krijgen niet vanzelfsprekend vanuit huis kennis en respect mee voor de basiswaarden van onze samenleving. **Juist daarom ligt er een belangrijke opdracht bij scholen – bij het opleiden van al onze kinderen tot burgers die hun rechten kennen en de rechten van een ander respecteren.** Die de geschiedenis van Nederland en de spelregels van onze democratie kennen waardoor zij volwaardig in de Nederlandse samenleving kunnen participeren.

MvT bij het wetsvoorstel

MvT bij het wetsvoorstel

Het voornemen tot verduidelijking van de algemene burgerschapsopdracht is op 7 februari 2017 door het vorige kabinet aangekondigd in reactie op het themarapport *Burgerschap op school. Een beschrijving van burgerschapsonderwijs en de maatschappelijke stage* uit 2016 van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie). In deze brief aan de Tweede Kamer is wetgeving aangekondigd, die beschrijft wat de gemeenschappelijke basis is van burgerschapsonderwijs.² In het regeerakkoord *Vertrouwen in de toekomst* is dit voornemen herhaald: «Er is een zorg dat het voor scholen mogelijk is om de burgerschapsopdracht niet uit te voeren zoals die bedoeld is. De algemene burgerschapsopdracht in de wet wordt daartoe verduidelijkt, zodat de inspectie daar scherper op kan toetsen en handhaven. Het doel is en blijft dat een school in al haar uitingen handelt in lijn met de democratische rechtstaat.»³

MvT bij het wetsvoorstel

verbindende kern van het burgerschapsonderwijs worden geborgd. Het onderhavige voorstel beschrijft **de** gemeenschappelijke **kern** waarop het onderwijs zich in ieder geval moet richten: de ontwikkeling van respect voor en kennis van de basiswaarden van **de democratische rechtsstaat** en

¹ De Wet van 9 december 2005, houdende opneming in de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra en de Wet op het voortgezet onderwijs van de verplichting voor scholen om bij te dragen aan de integratie van leerlingen in de Nederlandse samenleving (Stb. 2005, 678).

² Kamerstukken II 2016/17, 34 550 VIII, nr. 125, p. 9.

³ Regeerakkoord (2017), *Vertrouwen in de toekomst 2017–2021*, Den Haag.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020, 35 352, nr. 3

2

de mensenrechten en het bijbrengen van de sociale en maatschappelijke competenties die leerlingen in staat stellen om deel uit te maken van en bij te dragen aan de samenleving. Tevens wordt van bevoegde gezagen verwacht dat zij zorgdragen voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met deze waarden, alsmede voor het bieden van een oefenplaats voor leerlingen om ervaring op te doen met de omgang met deze waarden. In paragraaf 5 volgt een uitgebreide toelichting op de voorstellen.

MvT bij het wetsvoorstel

Het voornemen tot verduidelijking van de algemene burgerschapsopdracht is op 7 februari 2017 door het vorige kabinet aangekondigd in reactie op het themarapport *Burgerschap op school. Een beschrijving van burgerschapsonderwijs en de maatschappelijke stage* uit 2016 van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie). In deze brief aan de Tweede Kamer is wetgeving aangekondigd, die beschrijft wat de gemeenschappelijke basis is van burgerschapsonderwijs.² In het regeerakkoord *Vertrouwen in de toekomst* is dit voornemen herhaald: «Er is een zorg dat het voor scholen mogelijk is om de burgerschapsopdracht niet uit te voeren zoals die bedoeld is. De algemene burgerschapsopdracht in de wet wordt daartoe verduidelijkt, zodat de inspectie daar scherper op kan toetsen en handhaven. Het doel is en blijft dat een school in al haar uitingen handelt in lijn met de democratische rechtstaat.»³

Dit geldt ook voor de Staat zelf

Door in de voorgestelde burgerschapsbepaling een lid op te nemen over de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag voor een cultuur die in overeenstemming met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat is, beoogt de regering het belang van de school als oefenplaats voor burgerschap te benadrukken en tot integraal onderdeel van de burgerschapsopdracht te maken. Bestuurders, leraren, ondersteunend personeel en vrijwilligers geven de oefenplaats vorm. Door het goede voorbeeld te geven en te zorgen voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met voornoemde basiswaarden en de universeel aanvaarde mensenrechten worden jongeren een respectvolle, veilige oefenplaats geboden. Deze verplichting richt zich uitdrukkelijk niet tot individuele bij het onderwijs betrokken personen, maar richt zich tot het bevoegd gezag van de school met als doel het beleid ten aanzien van burgerschap niet alleen theoretisch vorm te geven, maar ook in praktijk te brengen. Het bevoegd gezag dient er zorg voor te dragen dat de basiswaarden van de democratische rechtsstaat structureel onderdeel uitmaken van de cultuur op school.

Een begrenzing van de vrijheid van onderwijs vloeit voort uit het feit dat de overheid een grondwettelijke verantwoordelijkheid heeft voor de kwaliteit van het onderwijs op stelselniveau en om ervoor te zorgen dat het onderwijs publieke belangen dient. Daarin ligt een rechtvaardiging om de vrijheid van scholen te begrenzen. Dit omvat ook de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs; de gemeenschappelijke kern dient daarin ten minste tot uitdrukking te komen. De regering ziet, in navolging van de WRR, de Onderwijsraad en anderen, de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, mensenrechten daaronder begrepen, en daarbij passende competenties als belangrijke gedeelde uitgangspunten en daarmee als de kern van kwalitatief burgerschapsonderwijs op iedere school.⁴⁶ Van scholen mag, vanuit oogpunt van kwaliteit, daarnaast ook gevraagd worden dat ze burgerschapsonderwijs op een doelgerichte en samenhangende manier inrichten.⁴⁷

De in het onderhavige voorstel vervatte opdracht om de kern van burgerschapsonderwijs als uitgangspunt van het onderwijs te hanteren brengt met zich mee dat scholen hun onderwijs dienen vorm te geven binnen de grenzen van de democratische rechtsstaat. Onderwijs dat dat

⁴⁵ Artikel 13 van de WPO, artikel 22 van de WEC en artikel 24a van de WVO.

⁴⁶ Zie onder andere: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2003). *Waarden, normen en de last van het gedrag*. Amsterdam/ Den Haag: Amsterdam University Press, Kamerstukken II 2016/17, 29 279, nr. 371; Van Gunsteren, 2006; Van Gunsteren, 2008; Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, 2007; Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2003.

⁴⁷ Zie voor de verhouding tussen burgerschapsonderwijs en artikel 23 van de Grondwet ook Onderwijsraad (2012). *Verder met burgerschap in het onderwijs*. Den Haag: Onderwijsraad, p. 12.

Invulling geven aan een dergelijke wettelijke opdracht is een kwestie van wederkerigheid en van een consequent beroep op de vrijheid van onderwijs. De in artikel 23 van de Grondwet verankerde vrijheid van onderwijs moet worden gezien in de context van de constitutionele orde in zijn geheel. Deze meerzijdige visie op de vrijheid van onderwijs brengt mee dat wie zich beroept op deze vrijheid daarmee het constitutionele kader van de staat erkent en alle basiswaarden, ook in hun onderlinge verband, in acht dient te nemen.⁴⁹

uitgangspunt ter discussie stelt of dat leerlingen oproept zich tegen de basisbeginselen van de Nederlandse rechtsstaat af te zetten voldoet niet aan deze opdracht.